

Tarnay László:

EXCENTRIKUS KÖRÖK

Az égő kocsi a tűz. A tűz az egyik őselem. A tűz mágia, a tűz szenvedély. A tűz piros égdarab. A tűz lángoló seb Kelettől Nyugatnak. A tűz gyökér-forróság. A tűz Krisztus, a tűz forradalom. A tűz máglya és hold. A tűz Diána. A tűz az önfeladás, a szabadság. A tűz a birtoklás. A tűz a négy kerék. A tűz Ixion. A tűz Phaedra és a tűz Hyppolitos. A tűz HELIOS. A tűz az égő kocsi. A tűz egész multunk, mely perzselőn átkerekezik rajtunk s bőrünkbe süti lángnyomát. A nyomok behegednek, de el sohasem tűnnek. A nyomok az akaratunk. A mult eleven láng. Perzselő déja_vu, nem számít megtörtént-e, mi magunk azzá tesszük. És nincs tovább. A láng soha-meg-nem-írt zene, a tűz soha-el-nem-játszott zene, mert a zene a HALÁL. A halál ezüstruha. A halál Medeia. A halál ajándék, melyet boldogan öltesz magadra, szorítod vággyal teli testedre. A halál köpönyeg, melynek a titka a tűz. A tűz, mely felgyújt; a vér a láng. A halál Nessus, a halál hit és bizalom. A halál a kinyújtott kéz, a vágy, a kérdés, az anyai szeretet, a szerelmes ölelés.

A HALÁL A TŰZ A VÉR A KERÉK A NAP A HALÁL A MEGVADULT LOVAK
- Vajon Phaedra örült volt, amikor Hyppolitosba szeretett?
- Nem hiszem, ha ismerte az önfeladás képességét. Nem hiszem, ha vágyott az önmegismerésre.

- És vajon a lovak mitől vadultak meg?

- Phaedra álmot bocsátott rájuk, mely során azt hitték, hogy Hélios szekerét huzzák. De ettől akkorára növekedett a boldogságuk, hogy már-már emberi lányekké lettek, azonban szervezetük nem bírta a megterhelést...

- Ezek szerint Hyppolitost Phaedra ölte meg?

- Meg nem ölte, de pusztulásának az oka kétségtelenül ő volt.

- És Hélios lovai, amikor Phaetion fogta a gyeplőjüket, miért bokrosodtak meg? Tényleg Zeus villáma miatt?

- Nem, az igazi ok az anyai szeretet volt. Azt hitte becsaphatja őket, elhitetheti velük, hogy nem a fia ül a férje helyett a bakon. A lovak rájöttek, végre egyszer tombolni szerettek volna...

Párbeszédük egyre zavarosabb, kuszább, mások számára érthetetlenebb lett. Anna már bátran kérdezett. Vágy és valóság! - ugyanannak az éremnek a két oldala.

Egy balettáncos könnyedségével libbent át egyik világból a másikba. A pénzdarab pedig csak egyre pergett tovább. Mind gyorsabban, mind fékevesztettebben. Tombolt, szédült, kavargott mint a bugócsiga; összezavarta az időket és színeket, észet és értelmet, létet és létezést.

- Az apám egy óriási bugócsiga- ... vagy talán nem is volt apám.

Nevetett.

- Legszívesebben falhoz állítanám őket - és a többi asztalnál ülőkre mutatott - mind, egytől egyig.

Hadd lám, van-e köztük valaki, aki megérdemli az életet?!

- A művészetet.

- Tessék, hogyan?

- Mondom a művészetet. Aki megérdemelné a művészetet. Hiszen te nem az életről beszélsz, hanem valami másról, ami felsőbbrendű az életnél, valami masszáról, képlekeny masszáról, amit a kényed-kedved szerint alakíthatsz, nemugy, mint az életet, ami szilárd, kemény mint a kő, börtön-foglalat mint a zárvány.

- Igen, a zürzavar. A harangok. Szeretném, ha szólnának a harangok, amikor meghalok. Ugye szólni fognak, megígéred?

- Istent kérjed, talán ő megígéri. Én semmit sem tehetek. Semmit.

- Könyörtelen vagy.

- Nem vagyok az. Ember vagyok. Nevem van, testem, lelkem, végtagjaim, amelyeket mozgatni tudok -

- és arcom, amelyet eltakarsz, arcom, amin apró kicsi lyukakat vájsz, hogy kilássál rajta, és a szemeid -

- Nem, már nincs arcom. Csak két óriási szemem, ezt hagyom neked örökbe!

- Veszélyes örökség.

- Veszélyes, de megéri a veszélt.
- Isten szemébe is veszélyes belenézni.
- De az a szem óriási. Isten szeme mirxoir excentrique.
Ha lesz egy tükröm otthon, Salvador Dalinak fogom elnevezni. - De sohasem lesz. Én vagyok Salvador Dali.
Tegnap olvastam, hogy valahol feltártak egy őskori sirt. És fantasztikus módon a kiásott csontváznak két feje volt ... igen, jól értetted, két feje, azaz koponyája, de nem egymás mellett helyezkedtek el a gerincoszlopon, mint várná az ember, hanem egymásban, egyik a másikban, akár az orosz babák, tudod, amilyen neked is volt. Persze a külső koponyaréteg már majdnem teljesen lekopott, de a belső ép. A külső megvédte. Még nem tudják vajon két embernek számít-e, vagy egynek; a szíami ikreket is kettőnek tartották, ám akinek például két szíve volt, de a többi szervéből csak egy, azt nem. Gondolom, majd évtizedekig elvitatkoznak, jó téma, nem? És torka szakadtából nevetni kezdett.
- ... mint az orosz babák, hát nem nevetséges. Ki tudja, lehet, hogy neked vagy nekem, vagy annak a vörös képűnek annál az asztalnál is két koponyája van, illetve két réteg ... mint az orosz babáknak.
- Csak azt tudnám, miért nevetsz ezen?!
- Miért? Mert ez feltétlen reflex az emberi pszichében.

Erre nem lehetett mit válaszolni. Anna érezte, hogy nagyobb intellektuális erőfeszítésbe kerül követnie a beszélgetés logikáját. A szavak intuitív lehetőségei voltak egy játszma-végi dialógusnak. Ez már az írásjelekbe és hangalakokba zárt értelem utolsó mocska volt. A csontokból kiszivott velő. They were not afraid of Virginia Wolf.

A vendégek fokozatosan megfogyatkoztak, már csak ők ültek félig-elfogyasztott italjaik mellett. Az idő egy pohár itallá lett szemükben és ők a legvégsőig próbálták meghosszabbítani ezt az időt. A lehető leglassabban kortyolgatták. Minden korty az ÓRÁHOZ vitt közelebb. Kétszer találkoztak, vagy tizenkét-szer; százszor, ezezszer?! NEM. Csak egyetlen egyszer. És meséltek, meséltek, ameddig birták és ameny-nyit bele birtak szorítani ebbe az egyetlen találkozásba, a végső konfuzióba.

- Szerinted igaza volt Raszkolnyikovnak? Ha most hazamennék és lepuffantanám a szomszédunk fiát, tudod, amelyik nemrég nősült, amelyiknek az autója van, és azóta se lát, se hall, csak azzal bibelődik, mossa, szereli, felboncolja és összevarrja valami soha-nem-lankadó energiával - mit gondolsz, mennyit kapnék a gyilkosságért? Tíz évet, vagy talán halált? No nem előre eltervelt gyilkosságról beszélek, de nem

is egy napsugaras, szemvakító kakas-elsütő pillanatról, hanem a h u m a n i t a s-ról, mely az idioták kereszt-jét cipeli a hátán ...

- A halál oka a ritmus, érted, a ritmus.

- A ritmus. - visszhangozta gépiesen, mert az agya még mindig Raszkolnyikov keresztényi penitenciája körül ólálkodott. Lassan közelítette meg, óvatosan, mint a tigrisvadász az áldozatát, miközben egyre kisebb sugarú köröket ró, hogy a legbiztonságosabban vegye célba a szemét.

- Az élet oka a ritmus. A lét oka a ritmustalanság. De én nem létezem és létem oka mégis a ritmus. Akkor hát létezem-e vagy sem?

- Az i t t -ben és a m o s t -ban csak számomra létezel, és ettől fogva önmagad számára is, mint Raszkolnyikov a gyilkosság után és Szofia a vezeklése után ...

Még egy perc és végérvényesen elválnak. Tudták, mégsem akarták elhinni. Hát összeállt a mozaik, életük hatalmas mozaikfreskójából már egyetlen apró darab sem hiányzik?!

Hát ez az a pillanat?! Ez az ostrom-utáni éttermi pillanat, a tányérok ételmaradékaival, a félig-telt sörös-üvegekkel, a leöntött abroszokkal, a kifordult-végtagu székekkel, s az elgyötört arcu kísértet-pincérekkel.

A néma tányérzörgés az örökkévalóság. A székek a kiszökkent idő. Kétségbeesetten keresgéltek a poharuk mélyén egy utolsó csepp ital-maradékot. Már régen

fizettek, már csak asztalt-bitorló vendégek voltak egy William Shakespeare által elrendezett étteremben. A végső konfuzióban. Anna ujjaival péppé nyomkodta szél-jel a kenyérmorzsákat. Kásás-szinű, foltszerű alakjuk megkocsonyásodott idegsejtekre emlékeztette. Beszélgetésük észrevétlenül tárgyasult Anna e mit-sem-sejtő póttevékenységében. És e pépes állapotban elkenődött emlékezetük terület-asztalkáján. A pincérek fehér köpenye sápadttá, viaszszerűvé változott és elkeveredett a leszedendő abroszok piszkos sárgájával. Lassan minden kontur elmosódott s az esti szürkület, a bűnözők jól ismert hive, hódította meg a termet, mámorosan. És a székek férfias zörgése tiszteletet parancsolt a még itt-maradottaknak; valaki nekilátott, hogy helyreigazítsa őket, precizen, pontosan.